

RADNI ODNOSI

1. Sudovi ne mogu arbitrarno (diskrecijski ili svrsishodno) voditi postupak jer time ugrožavaju pravnu sigurnost građana. Svaka odluka suda mora biti dosljedno i logički argumentirana.

Iz obrazloženja:

Ustavno pravo na pravično suđenje, zajamčeno člankom 29., stavkom 1. Ustava, jamči zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. Obrazloženja sudskih odluka, odnosno odluka drugih nadležnih tijela koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za ocjenu kakva je odlukom dana, upućuju na ključak o arbitrarnosti u postupovnom i/ili materijalnopravnom smislu.

Kad je riječ o tumačenju i primjeni prava na konkretne slučajeve, Ustavni sud u načelu ne smije zamijeniti pravna stajališta nadležnih sudova i drugih nadležnih tijela svojim, sve dok sudske odluke ne otkrivaju bilo kakvu arbitrarnost, a dostatno su obrazložene i, po potrebi, upućuju na relevantnu sudsku praksu. Ustavni sud podsjeća da nije njegova zadaća preuzeti ulogu sudova, koji su prvi pozvani interpretirati zakone. Zadaća Ustavnog suda ograničena je na ispitivanje jesu li učinci takve interpelacije sudova suglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ustavni sud također napominje da je jedan od temeljnih vidova vladavine prava načelo pravne sigurnosti koje je izričito sadržano u Ustavu i Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih slo-

boda (N.N. – Međunarodni ugovori“, br. 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.: v. primjerice predmet *Vusić protiv Hrvatske*, br. 48101/07, presuda od 1. srpnja 2007.). Načelo pravne sigurnosti nalaže sudovima (i) dosljednost u odlučivanju, odnosno da u slučajevima kada ocijene da nisu povezani s ranijom odlukom koja se odnosi na tumačenje i primjenu mjerodavnog zakona u istovjetnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, promjenu svojeg stajališta obrazlože racionalnim i objektivno opravdanim razlozima. Ovo stoga što proturječne odluke u sličnim predmetima koje je donio isti sud, koji uz to predstavlja zadnju instancu u određenoj pravnoj stvari, mogu dovesti do povrede načela pravne sigurnosti.

Primjenjujući navedena pravila na konkretan slučaj, u ovom ustavnosudskom postupku zadaća je Ustavnog suda bila utvrditi je li postupanjem Vrhovnog suda došlo do povrede načela pravne sigurnosti, pa time i do povrede prava na pravično suđenje (odlučivanje) zajamčenog člankom 29., stavkom 1. Ustava.

Ustavni sud prije svega napominje da načelo pravne sigurnosti nalaže sudovima da u slučajevima kada ocijene da nisu povezani s ranijom odlukom koja se odnosi na tumačenje i primjenu mjerodavnog zakona u istovjetnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, promjenu svojeg stajališta obrazlože racionalnim i objektivno opravdanim razlozima.

Ustavni sud primjećuje da je Vrhovni sud presudom broj: REVR 141/05-2 od 13. rujna 2005. potvrdio stajalište nižestupanijskih sudova da povrede obveza iz radnog odnosa koje su podnositeljici stavljene na teret nisu bile u opisu poslova radnog mjesta podnositeljice, dok neke povrede ne predstavljaju osobito teške povrede u smislu članka 107. ZR-a. Navedeno se odnosi i na neobavješavanje prodekana za nastavu o slaboj posjećenosti vježbi iz kolegija informatika. Vrhovni sud je kao jednu moguću povredu obveza iz radnog odnosa naveo neodržavanje vježbi ponedjeljkom, i to samo u slučaju da se one nisu održavale iz razloga navedenih u odluci o otkazu ugovora o radu jer „tužiteljica negira da je tako postupala tvrdeći da vježbe u terminu od 14,30 do 15,30 sati ponedjeljkom nije održavala isključivo iz razloga što studenti nisu dolazili na vježbe u tom terminu.“

U odnosu na navedeno stajalište, u osporenoj (preinačujućoj) presudi (broj: Revr 173/12-2 od 23. siječnja 2018.) Vrhovni sud u istovjetnoj pravnoj stvari (u ponovljenom postupku, nakon njegove prve /ukinute/ presude) odbio je tužbeni zahtjev podnositeljice jer „okolnost da tužiteljica nije obavijestila prodekana o neodržavanju vježbi, čime se ogriješila o interne akte tuženice, prema ocjeni ovoga suda predstavlja osobito tešku povredu obveza iz radnog odnosa“. Iako se cijeli postupak nakon presude od 13. rujna 2005. vodio isključivo zbog razjašnjenja razloga neodržavanja vježbi ponedjeljkom, Vrhovni sud u osporenoj presudi više ne obrazlaže jedini razlog za otkaz ugovora o radu koji se pokazao spornim. Štoviše, Vrhovni sud prihvaća stajalište prvostupanijskog suda da se podnositeljica „ogriješila o interne akte tuženice“ iako niti iz Statuta niti iz Pravilnika o ustroju radnih mjesta ne proizlazi obveza podnositeljice o obavješavanju prodekana za nastavu o neodržavanju vježbi. Naprotiv, u postupku je utvrđeno da je podnositeljica svakog mjeseca nositelju kolegija informatike dostavila izvješće o nazočnosti studenata na vježbama.

Iz navedenog proizlazi da je Vrhovni sud odstupio od svojeg ranijeg stajališta (iz svoje prve, ukinute, odluke), a da pri tome nije dao obrazloženje za svoja nova i drugačija utvrđenja. Ustavni sud ističe da iz osporene presude nije razvidno zbog kojih je novih činjenica i utvrđenja Vrhovni sud došao do suprotnog zaključka od onog rani-

je, u odnosu na postojanje razloga za izvanredni otkaz ugovora o radu. Ustavni sud ne dovodi u pitanje pravo sudova da u odnosu na određeno pravno pitanje donose drugačije odluke. Međutim, ta utvrđenja sudovi su dužni obrazložiti odnosno navesti činjenice i razloge na temelju kojih su do njih došli. Osobito treba imati u vidu da je u konkretnom slučaju riječ o najvišem sudu, koji predstavlja zadnju instancu redovnog suđenja u toj pravnoj stvari, uloga kojeg je, između ostalog, voditi brigu o ujednačavanju sudske prakse i osiguranje jedinstvene primjene zakona. Navedeno predstavlja dodatni razlog i zahtjev za dosljednošću i logičnom argumentiranošću odluke suda kako ne bi došlo do povrede načela pravne sigurnosti i narušavanja povjerenja javnosti u pravosuđe.

U svjetlu navedenih okolnosti, Ustavni sud ocjenjuje da je Vrhovni sud odstupanjem od svojeg ranije izraženog stajališta u konkretnom predmetu, bez bilo kakvog obrazloženja za takvo postupanje, povrijedio načelo pravne sigurnosti te tako sam postao izvor pravne nesigurnosti.

Ustavni sud stoga utvrđuje da je podnositeljici povrijeđeno pravo na pravično suđenje propisano člankom 29., stavkom 1. Ustava.

Ustavni sud RH, broj: U-III-2047/2018 od 11.7.2019.

2. Svaka alkoholiziranost na radu ne predstavlja razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu, nego samo ona koja bi predstavljala osobito tešku povredu iz radnog odnosa.

Iz obrazloženja:

Nakon provedenog postupka dokazivanja te prema vrsti i naravi poslova koje je podnositelj obavljao, prvostupanijski sud zaključio je da u konkretnom slučaju alkoholiziranost na radnom mjestu predstavlja osobito tešku povredu obveze iz radnog odnosa. Naime, podnositelj je obavljao poslove toplinske obrade mesa kuhanjem i pečenjem koji su uključivali i punjenje piljevine u dimne generatore, kontrolu komora za pečenje te rad na programima tih uređaja, a koji su prema pravilniku poslodavca predstavljali poslove s posebnim uvjetima rada. Stoga je prvostupanijski sud zaključio da zbog alkoholiziranosti na rad-

nom mjestu može doći ne samo do propusta u kvaliteti proizvoda koje tuženik plasira već i do neimovinske i imovinske štete velikih razmjera. Prema ocjeni suda, poslodavac je imao opravdanu bojazan da bi podnositelj zbog rada u alkoholiziranom stanju mogao uzrokovati kvar na stroju zbog neadekvatnog rukovanja, neodgovarajuće reagirati u slučaju kvara, ili zbog nepažnje napraviti propust koji može dovesti do požara ili druge nezgode na radnom mjestu. Tako stoga što je podnositelj upravljao strojevima koji rade pod visokim temperaturama zbog čega mogu biti ugroženi ne samo njegovo zdravlje i život, nego i drugih radnika.

Prvostupanjski sud također je zaključio da nastavak radnog odnosa nije moguć jer je poslodavac izgubio povjerenje u podnositelja. Dan ranije, nakon što je podnositelj već određeno vrijeme radio, izmjereno mu je 0,05 g/kg alkohola u krvi na radnom mjestu pa je tada usmeno upozoren da je Pravilnikom o radu zabranjena alkoholiziranost na radnom mjestu. Unatoč tomu, podnositelj je ponovio istu povredu radne obveze odmah sljedeći dan pa mu je stoga donesena osporena odluka o izvanrednom otkazu.

Presudom Županijskog suda u Karlovcu broj: GŽ-116/2014-2 od 29. siječnja 2014. odbijena je žalba podnositelja i potvrđena prvostupanjska presuda. Žalbene navode o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava drugostupanjski sud ocijenio je neosnovanim navodeći:

„Činjenica je, da svaka alkoholiziranost ne predstavlja razlog za izvanredni otkaz, nego samo ona koja bi predstavljala osobito tešku povredu obveze iz radnog odnosa i zbog koje uz uvažavanje svih ostalih odlučnih okolnosti, nastavak radnog odnosa radnika kod poslodavca ne bi bio moguć. U konkretnom slučaju iz postupka proizlazi da je tužitelj bio opominjan, te da je tuženik proveo alkotestiranje 2 dana za redom, te da je oba puta tužitelj bio u alkoholiziranom stanju na radnom mjestu, ali je otkaz dobio samo zbog alkoholiziranosti na dan 11. svibnja 2013. godine kada je utvrđena alkotestom, na razini 0,74 g/kg.

Nije osnovana žalbena tvrdnja tužitelja da je prvostupanjski sud odbio tužbeni zahtjev samo zbog činjenice što je tužitelj bio alkoholiziran

budući da je prvostupanjski sud utvrdio: da bez obzira na činjenicu da je tužitelj bio upozoren na alkoholiziranost koja mu nije uzeta kao konkretna povreda radne obveze koja se dogodila dan prije, tužitelj nije ozbiljno shvatio upozorenje, te s obzirom na činjenicu da se radi o mesnoj industriji, da može doći do propusta u kvaliteti proizvoda ako ga tuženik plasira i time mu do nastanka bilo imovinske ili neimovinske štete, da se može uzrokovati kvar na strojevima zbog neadekvatnog rukovanja, a da se zbog nepažnje mogu dogoditi i drugi propusti, kao što su požar i druge nezgode na radnom mjestu jer se radi o strojevima koji rade pod visokom temperaturom, te radi svega mogu biti ugroženi zdravlje i život, ne samo tužitelja nego i drugih radnika u pogonu, i zbog takvog ponašanja tužitelja poslodavac je utvrdio da nastavak radnog odnosa između istih nije moguć.

Prema tome, suprotno žalbenim razlozima tužitelja prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da alkoholiziranost tužitelja na radnom mjestu predstavlja osobito tešku povredu radnog odnosa, te uz uvažavanje svih okolnosti i interesa objiju ugovornih stranaka nastavak radnog odnosa nije moguć (čl. 108., st. 1. ZR-a).“

Presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Revr 802/14-2 od 7. listopada 2015. odbijena je revizija podnositelja te je u odnosu na revizijske navode obrazloženo:

„Suprotno revizijskim navodima, pobijana presuda nema nedostataka i može se ispitati te sadrži jasne razloge o odlučnim činjenicama usuglašene s prikupljenom procesnom građom pa nije ostvarena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354., st. 2., toč. 11. ZPP na koju se poziva podnositelj revizije obrazlažući postojanje te povrede iznošenjem vlastite ocjene izvedenih dokaza i donesenih zaključaka (u pogledu utjecaja alkohola na radne sposobnosti tužitelja) od one koje su izveli nižestupanjski sudovi.“

(...)

Naime, odredbom čl. 108., st. 1. ZR propisano je da poslodavac i radnik imaju opravdani razlog za otkaz ugovora o radu sklopljenog na neodređeno ili određeno vrijeme, bez obveze poštivanja propisanog ili ugovorenog otkaznog roka (izvanredni otkaz), ako zbog osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa, ili neke druge osobito

važne činjenice, uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka, nastavak radnog odnosa nije moguć.

Ustavni sud Republike Hrvatske, Broj: U-III-793/2016 od 18.4.2019.

3. Tajno snimanje razgovora s izvršnim direktorom je nedopušteno i skrivljeno ponašanje koje opravdava redoviti otkaz ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

Kad je riječ o radnim sporovima, redovni sudovi su ti koji pružaju sudsku zaštitu od nezakonitog otkaza. U postupku u povodu ustavne tužbe u kojem pojedinac prigovara da je ta zaštita izostala ili da mu je bila uskraćena, uloga Ustavnog suda ograničena je na ocjenu je li ta zaštita bila djelotvorna. Ocjena djelotvorne zaštite prava na rad i slobodu rada podrazumijeva, između ostalog, ispitivanje jesu li u okolnostima konkretnog slučaja odluke sudova bile arbitrarne ili na drugi način očito nerazumne. Odluke

sudova neće se smatrati arbitrarnima ako su sudovi u provedenim postupcima uspjeli utvrditi i u odlukama predočiti relevantne, dostatne i uvjerljive razloge za svoju ocjenu o osnovanosti ili neosnovanosti tužbenog zahtjeva, odnosno zakonitost ili nezakonitost otkaza (odluka broj: U-III-1893/2016 od 29. siječnja 2019., www.usud.hr).

Primjenjujući navedena načelna stajališta na konkretan slučaj, Ustavni sud ocjenjuje da su u obrazloženju osporenih presuda izneseni dostatni i relevantni razlozi kojima se opravdava zaključak redovnih sudova da je podnositeljica tajno snimala sastanak s izvršnim direktorom što predstavlja njezino neprimjereno i nedopušteno ponašanje kojim iskazuje negativan i neprihvatljiv stav prema poslodavcu te da takvo postupanje podnositeljice predstavlja skrivljeno ponašanje koje opravdava redoviti otkaz ugovora o radu u smislu odredbe čl. 107., stavka 1., točke 3. ZR-a.

Ustavni sud Republike Hrvatske, Broj: U-III-2413/2018. od 25.4.2019.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Fakultet strojarstva i brodogradnje, Zagreb*